

БОНДАРЕНКО

Нінель Василівна
kaf_fin@i.ua

к.е.н., доцент, ХІФ КНТЕУ

ЧЕМЧИКАЛЕНКО

Руслан Анатолійович
kaf_fin@i.ua

к.е.н., доцент, ХІФ КНТЕУ

СІРЕНКО

Данило Олегівич
kaf_fin@i.ua

студент, ХІФ КНТЕУ

УДК 336.64

ОЦІНКА ОСНОВНИХ ЗАВДАНЬ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ТА ПАСИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

EVALUATION OF MAIN MANAGEMENT TASKS OF ACTIVITIES AND LIABILITIES OF THE ENTERPRISE IN MODERN CONDITIONS

У статті обґрунтовано необхідність систематизації та уточнення мети та основних задач управління активами та пасивами вітчизняних підприємств в сучасних умовах. Визначено, що управління активами (майном) й пасивами (капіталом) є частинами однієї спільної задачі. Встановлено, що на даний момент часу виділяють чотири наукові школи щодо визначення мети управління активами й пасивами підприємства. Запропоновано в якості головної задачі підприємства вважати успішне функціонування в довгостроковій перспективі, а до складу основних задач управління майном і капіталом підприємства необхідно віднести: забезпечення безперервності виробничого процесу; прискорення оборотності загальної суми активів (капіталу); забезпечення ліквідності активів; забезпечення підвищення рентабельності активів (капіталу); мінімізація ризиків і втрат, пов'язаних з формуванням і використанням капіталу.

* * *

В статье обоснована необходимость систематизации и уточнения цели и основных задач управления активами и пассивами отечественных предприятий в современных условиях. Определено, что управление активами (имуществом) и пассивами (капиталом) являются частями одной общей задачи. Установлено, что на данный момент времени выделяют четыре научные школы по определению целей управления активами и пассивами предприятия. Предложено в качестве главной задачи предприятия считать успешное функционирование в долгосрочной перспективе, а в состав основных задач управления имуществом и капиталом предприятия необходимо отнести: обеспечение бесперебойности производственного процесса; ускорение оборачиваемости общей суммы активов (капитала); обеспечение ликвидности активов; обеспечение повышения рентабельности активов (капитала); минимизация рисков и потерь, связанных с формированием и использованием активов капитала.

* * *

Introduction. No company can operate without proper property. In turn, all the property will own its sources of origin. Therefore, effective management of the property and capital of an enterprise is a fundamental task that in the future ensures the level of financial results of the enterprise, its liquidity, solvency and creditworthiness, which in general determines the relevance of this research. Therefore, the clarification and specification of tasks concerning the management of assets and liabilities of the enterprise is currently a very topical issue.

Purpose. The purpose of the study is to clarify the content of the main objective and objectives of asset and liability management of the company on the basis of critical generalization and grouping of the main approaches to asset and capital management of the enterprise.

Results. It is determined that the management of assets (property) and liabilities (capital) are parts of one common task. It is substantiated that at the moment there is no unity in the interpretation of the goals and tasks of managing assets and liabilities of domestic enterprises. It is established that at the given time four groups or four scientific schools are distinguished in relation to determining the purpose of asset management and enterprise liabilities: the theory of maximizing the welfare of asset holders; the theory of asset rationalization; the theory of profit maximization; theory of maximizing growth. It is substantiated that the only correct approach is missing, and all of them have their advantages and disadvantages. It is proposed as the main task of the enterprise to consider successful functioning in the long-term perspective, and the main tasks of managing the property and capital of the enterprise should include: ensuring the continuity of the production process; acceleration of the turnover of the total assets (capital); provision of liquidity of assets sufficient to support the current and long-term solvency of the enterprise; ensuring higher profitability of assets (capital); minimization of risks and losses associated with the formation and use (capital).

Conclusion. Thus, the main objective of managing assets and liabilities of an enterprise is most appropriate to consider maximizing the market value of an enterprise, since the achievement of this goal, as a rule, indicates a significant economic potential of the enterprise, ensuring the welfare of the owners, maximum and stable profits.

Ключові слова: актив, пасив, майно, капітал, підприємство, оцінка, управління

Ключевые слова: актив, пассив, имущество, капитал, предприятие, оценка, управление

Keywords: asset, liability, property, capital, enterprise, valuation, management

ВСТУП

Жодне підприємство не може функціонувати без належного майна. В свою чергу все майно майне свої

джерела походження. Тому ефективно управління майном та капіталом підприємства – це та базова задача, яка надалі й забезпечує рівень фінансових результатів

підприємства, його ліквідність, платоспроможність та кредитоспроможність, що в цілому й визначає актуальність даного наукового дослідження. Тому уточнення й конкретизація завдань щодо управління активами й пасивами підприємства наразі є досить актуальним питанням.

У свою чергу питання управління майном підприємства в тій чи іншій формі турбують науковий світ починаючи з часів зародження світової економічної думки й до сьогоднішніх днів. Безліч питань щодо управління активами підприємства та окремо джерелам їх формування досліджені такими зарубіжними й вітчизняними фахівцями як: І. Ансофф, М. Портер, А. Сміт, А. Томпсон, Й. Шумпетер, М. Білік, В. Геєць, М. Міллер, Д. Дюран, Ф. Модільяні, Ю. Брігхем, Е. Нікбахт, Дж. Шим, С. Росс, Дж. Сігел, В. Ковальов, О. Стоянова, В. Суторміна, І. Бланк та багато інших.

Проте не існує єдиного погляду з питань встановлення основної мети та вичерпного переліку завдань підприємства щодо формування його активів та капіталу.

МЕТА РОБОТИ

Метою дослідження є уточнення змісту основної мети та задач управління активами та пасивами підприємства на основі критичного узагальнення й групування основних підходів до управління активами та капіталом підприємства.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретико-методологічну базу дослідження склали загальнонаукові та спеціальні методи, що ґрунтуються на діалектичному підході до розгляду економічних процесів: зокрема в даному дослідженні використовувалися методи аналізу та синтезу, порівняльного аналізу, формалізації, системного підходу тощо.

РЕЗУЛЬТАТИ

Як вже відмічалось кожне підприємство для здійснення власної операційної діяльності має забезпечити себе достатнім обсягом майна дотримуючись при цьому мінімальної їх вартості при максимальній віддачі. У свою чергу відповідно до вітчизняного законодавства все майно, яке належить підприємству на праві власності й яке обліковується в балансі називається активами, а фінансові джерела їх походження – капіталом.

Й перш ніж розпочати розмірковувати про головну мету управління активами й пасивами підприємства, необхідно відзначити, що у більшості досліджених нами наукових робіт дана проблема розподіляється на дві частини – управління майном (активами) та управління капіталом (пасивами). На нашу думку, це конче неправильно, оскільки майно – це уречевлений капітал, і, відповідно, майно – це матеріальна форма того ж капіталу.

Проте в переважній більшості робіт метою управління активами найчастіше декларується отримання максимального фінансового результату чи найбільше охоплення інтересів зацікавлених осіб, а метою управління капіталом – мінімізація його вартості та ризиків пов'язаних з формуванням структури капіталу при одночасній максимізації віддачі у вигляді того ж

прибутку чи задоволення інтересів його власників. Відповідно навмисно чи ненавмисно переважна більшість авторів поєднують в єдине ціле обидві частини цієї проблеми.

Натомість, як влучно відмічає Н.В. Смирнова [1], сьогодні сформувалась ціла низка наукових підходів до визначення мети управління активами й пасивами підприємства. Зокрема, на її думку, за основними цілями, яких притримуються ті чи інші науковці, сьогодні можна виділити чотири групи або чотири наукові школи:

1) теорії максимізації добробуту власників активів;

2) теорія раціоналізації складу активів;

3) теорія максимізації прибутку;

4) теорія максимізації зростання (яку на нашу думку точніше було б визначити як теорію максимізації зростання ринкової вартості підприємства).

Оцінюючи представлені підходи до визначення мети управління активами й пасивами підприємства можна припустити, що все-таки найзмістовнішою є остання група, яку представляють такі автори як І. Бланк [2], Г. Кірейцев [3], А. Поддєрьогін [4], Н. Смирнова [1].

При цьому, однак, варто відзначити, що остання, намагаючись критикувати теорію максимізації добробуту власників активів, сама ж таки частково дублює її в своєму визначенні.

На нашу думку, проблема першої теорії в тому, що для досягнення поставленої перед підприємством мети потрібно задовольняти інтереси всіх без виключення осіб, а не тільки інтереси власників підприємства. Так, працівники можуть порушувати ритмічність роботи, постачальники – ритмічність поставок сировини й матеріалів, фінансові інституції – своєчасність й повноту фінансування тощо. У свою чергу інтереси окремих груп зацікавлених у роботі сторін можуть суперечити один одному, що головною задачею робить узгодження інтересів на благо підприємства.

Теорія раціоналізації складу активів – це скоріше завдання, а не мета, так само як і теорія максимізації прибутку.

Головна задача підприємства – це успішне функціонування в довгостроковій перспективі, що може йти у протиріччя зі стратегією зняття вершків з одного боку (максимізації прибутку в короткостроковій перспективі як головної мети управління майном та капіталом підприємства), а з іншого – повністю відповідає духу теорії зростання теорії ринкової вартості підприємства.

У свою чергу завданнями управління активами та пасивами підприємства, на нашу думку, є саме формування оптимальної структури майна та капіталу підприємства з урахуванням інтересів всіх зацікавлених сторін, забезпечення достатнього рівня фізичного та морального оновлення активів, досягнення найвищого рівня продуктивності за мінімальної вартості використовуваного майна, досягнення достатньої оборотності оборотного капіталу тощо.

Конкретизуючи завдання управління активами й пасивами підприємства їх по-суті можна звести до п'яти наступних пунктів: 1) забезпечення безперерйності виробничого процесу; 2) прискорення оборотності загальної суми активів (капіталу); 3) забезпе-

ння ліквідності активів, достатньої для підтримки поточної та довгострокової платоспроможності підприємства; 4) забезпечення підвищення рентабельності активів (капіталу); 5) мінімізація ризиків і втрат, пов'язаних з формуванням і використанням (капіталу).

ВИСНОВКИ

Отже, ми згодні з думкою вчених [1-4], що основною спільною метою управління активами й пасивами підприємства найдоцільніше розглядати максимізацію ринкової вартості підприємства, оскільки досягнення цієї мети, як правило, свідчить про значний економічний потенціал підприємства, забезпечення добробуту власників, максимальні та стабільні прибутки. Проте знову ж таки хотіли ще раз наголосити на тому, що не можна розглядати проблему управління активами у відриві від управління капіталом, оскільки за великим рахунком – це дві частини однієї проблеми.

Список використаних джерел

1. Смирнова Н.В. Основна мета управління активами організації. URL : <https://www.nbuv.gov.ua/node/2116> (дата звернення: 10.06.2018).
2. Бланк И.А. Управление активами и капиталом. В 2 т. Т. 2. Киев, 2003. 447 с.
3. Фінансовий менеджмент / за ред. Г.Г. Кірейцева. Київ, 2004. 531 с.
4. Поддєрьогін А.М. Фінансовий менеджмент. Київ, 2006. 535 с.

References

1. Smyrnova N.V. The main purpose of organization assets management. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/2116> (accessed 10.06.2018). (in Ukrainian)
2. Blank I.A. Asset and Capital Management. 2003. Vol. 2. Kyiv: Nika-Tsentr. 447 p. (in Russian)
3. Financial management / edited by H.H. Kireytseva. Kyiv: Tsentr navchalnoyi literatury, 2004. 531 p. (in Ukrainian)
4. Poddyeryohin A.M. Financial management. Kyiv: 2006, 535 p. (in Ukrainian)